

Götiska Rummen

A.Strindberg

June 30, 2012

'Götiska Rummen' är ofta ansedd vara en fortsättning av 'Röda Rummet' eller kanske snarare en uppdatering. Medan 'Röda Rummet' annonserade den nya tidsandan - 80-talisten, är 'Götiska Rummen' en uppgörelse med denna. Den tidens radikaler avslöjas såsom hycklare och av tiden bortsprungna. Temat gestaltas av motsättningen mellan två bröder, Gustav tidningsmannen och brodern X. doktorn. Gustav har på den senare iden nödgats tumma på sina gamla ideal och om än tillfälligt och taktiskt valt att göra gemensam sak med de konservativa, vars hyllningar han förargligt nog blir föremål för. Detta faller inte den radikaler brodern - doktor Borg på läppen. Eftersom denne har skaffat sig ett solitt finansiellt inflytande över tidningen är han i position att utan krusiduller avsätta brodern och i dennes ställe tillsätta sin brorson. Denna process tar endast ett par rader och kan därmed knappast utgöra romanens intrig. Har romanen en intrig? Eller rör det sig verkligen om en roman överhuvudtaget?

Strindberg utmärks framför allt av sin formuleringsfröjd, ingen har som honom tänjt det svenska språket till dess gränser och därmed gjort det, om inte till ett världsspråk (ty det senare är en fråga om maktpolitik) ty åtminstone till ett litteraturspråk. När det gäller att vara noggrann och genomtänkt, att konstruera intrikata intriger eller presentera djupare tankar är det mindre bevänt. Strindberg var hafsig och slarvig, egenskaper som utmärker den otålige som vill skynda vidare medan tanken brinner. Detta är denna hafs och otålighet som får prosan att glöda, den drivs fram av sig själv, det ena ordet föder det andra i ett lycksaligt rus, oberoende av innehållet. Visst kan man läsa Strindberg för innehållet, men det är inte alltid värt det, ty detta innehåll kan stundom vara helt förfärligt.

Götiska Rummet är inte en roman. Låt oss slå fast detta. Det är ett hopkok av infall och utfall, somt mindre lyckat, annat mästerligt. Men oavsett bra eller dåligt, allt so flödar ur hans penna bär hans omisskännliga signum. Man har sagt att Strindberg gör sig bäst i det lilla formatet, som i den korta novellen, eller i brevet framkastat ut stundens ingivelse. I Götiska Rummet framträder ett antal små embryon till noveller. Jag tänker närmast på den manhaftiga dottern Esthers och hennes förhållande med greven Max. Utsökta vignetter, speciellt i skärgårdsmiljö, den miljö som låg honom närmast om hjärtat. Jag tänker på sonen Anders desperata försök att låna en liten summa pengar. När isen inte längre bär hästen är det bara att hoppa av och medelst isflak jumpa över den öppna rännen (och sedan tillbaka igen). Lite dramatik som tar andan ur halsen på den engagerade läsaren.

Personporträtten är heller inte fy skam. Vi har bröderna Borg. Givetvis den allvetande och mullrande doktorn, som antar smått dimensionerna av en hjälte, men även brodern med sin argbigga till fru och många barn i skiftande åldrar, tecknas medryckande och kanske den figur som trots allt åtdrar sig läsarens sympati.

När det gäller kvinnofrågan så utmärker sig Strindberg för sin förmenta misogynism,

huruvida Strindberg är kvinnohatare är en annan fråga och som inte har ett sådant enkelt svar. Givetvis om man läser honom bokstavligen, och varför skall man inte göra detta må någon vän av ordning invända, framför han tankar och ideer som numera anses nattståndna och totalt förlegade. Vem kan nu hävda kvinnans mentala underlägsenhet mannen och se hennes kallelse som moderns och mannens tjänarinna. Dock ser man till andan i hans utfall finner man dem vara tillämpliga än idag, när man konfronteras med allehanda beskäftigt genus-nonsens.

6/7 2012 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden ulfp@chalmers.se*